

NIEUWE VINDPLAATSEN VOOR *DOLOMEDES PLANTARIUS* (CLERCK) (ARANEAE, PISAURIDAE) IN NEDERLAND

Peter J. van Helsdingen

European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden, Nederland (helsdingen@nmm.nl)

ABSTRACT

Several new localities in the Netherlands are given for *Dolomedes plantarius*. A new distribution map is provided.

Key-words: distribution in the Netherlands, *Dolomedes plantarius*, new localities

INLEIDING

Het zwaartepunt van de verspreiding van de Grote Gerande Oeverspin *Dolomedes plantarius* in Nederland ligt in de Noord-Hollandse en Utrechtse laagveenplassen en in de kop van Overijssel en Z.O.-Friesland (De Wieden, Weerribben, Rottige Meenthe). Die gebieden zijn ook het beste onderzocht. De meest recente verspreidingskaart dateerde van 2003 (Roelofs-Ditters, 2003). Plaatselijke waarnemers attenderden mij op een ruimer voorkomen in Z.O.-Friesland en op een nieuwe vindplaats in de Noordoostpolder. De nieuwe vindplaatsen zijn op een nieuwe kaart aangegeven (fig. 1).

Z.O.-FRIESLAND

Behalve een oude, controleerbare vermelding uit Eernewoude kon ik in eerdere publicaties geen nieuwe gegevens melden. Een bezoek aan de Alde Feanen in 1994 leverde niets op. Peter de Boer, werkzaam bij het Fryske Gea, bekeek afgelopen jaren de vegetaties van Krabbescheer (*Stratiotes aleoides*) in de provincie Friesland. *Dolomedes plantarius* is niet gebonden aan Krabbescheer, maar de ervaring heeft geleerd dat de wijfjes graag hun webben bouwen op de drijvende bladrozetten. Mogelijk biedt de plant een aantrekkelijke structuur voor de bouw van het koepelvormige web, misschien biedt de bouw boven het water extra bescherming tegen predatoren. Het loont hoe dan ook om in augustus in de omgeving van Krabbescheervelden naar de webben van *D. plantarius* te zoeken. De webben zitten dan ook vaak in de oevervegetatie, maar in een krabbescheervegetatie vallen ze sneller op.

Peter de Boer meldde mij dat hij regelmatig *D. plantarius* was tegengekomen. Op zijn aanwijzingen heb ik dit jaar in begin augustus op verschillende plaatsen naar webben gezocht. In de Rottige Meenthe had ik vroeger al het voorkomen vastgesteld en ik kon ook nu weer op verschillende plaatsen webben met eicocons of jonge dieren vinden. Nieuw waren webben (met jongen) in de Tjongervallei en de Lindevallei, met jonge en halfvolgroeide exemplaren in de oevervegetatie. Andere plaatsen waar volgens Peter de Boer *D. plantarius* ook zou moeten zitten leverden tijdens dit bezoek in augustus 2006 niets op, geen webben en geen halfvolgroeide exemplaren. In een goed ontwikkelde, duurzame populatie moeten ook halfvolgroeide exemplaren te vinden zijn die volgend jaar volwassen zullen zijn: deze soort heeft immers een 2-jarige levenscyclus. Samen met Peter de Boer zal ik proberen komende jaren meer gegevens voor Friesland te verzamelen. Het is duidelijk dat Friesland meer Grote Gerande Oeverspin herbergt dan tot nu toe op de kaarten stond.

NOORDOOSTPOLDER

De Noordoostpolder is een ander verhaal. Eind juli ontving ik een brief van Gerard Eggens, vrijwilliger-onderzoeker in terreinen van Natuurmonumenten, zoals het Voorsterbos bij Kraggenburg. In diezelfde tijd belde Lykele Zwanenburg mij op, beheerder bij Natuurmonumenten van o.a. het Voorsterbos. Het ging in beide gevallen over hetzelfde: Gerard Eggens had webben gevonden van de Grote Gerande Oeverspin in het Waterloopbos, de zuidpunt van het Voorsterbos. De Grote Gerande Oeverspin in dat gebied? In een bos? Reden genoeg om zelf eens te gaan kijken. Zie ook Zwanenburg (2006).

Het Waterloopbos is de voormalige speeltuin van waterbouwkundige ingenieurs van het Waterloopkundig Laboratorium, die op schaal allerlei havens konden nabouwen om vervolgens met golfslagmachines de gevolgen van golfslag en stromingen te kunnen bekijken en analyseren. Dat alles gebeurt nu met computermodellen, het bos met zijn vele watergangen en stuwen werd overbodig en kwam in handen van Natuurmonumenten, die ook het aangrenzende Voorsterbos beheert.

Begin september ging ik kijken en inderdaad, *Dolomedes*-webben in de oevervegetatie langs twee vaarten of kanaaltjes, langs de Scheveweg en de Deltaweg, die aan de ene kant begrensd worden door bos en aan de andere kant door een smalle weg, met aan de andere kant weer bos. Tussen de weg en de vaart een vegetatiezone van een paar meter breed, bestaand uit riet en zeggen. In het kanaal wat krabbescheer en kikkerbeet. Webben met eicocons of met jongen in de oevervegetatie. Op het water volwassen wijfjes met soms nog een eicoon in de kaken en vele halfvolwassen exemplaren. Kortom, alle kenmerken van een goede, duurzame populatie. Vaak zit het wijfje bovenop het koepelvormige web om eicocons of jongen te bewaken. Soms zit er een dood wijfje, dat daar het einde van haar leven heeft gevonden.

De oeervegetatie was deels gemaaid, maar de beheerder had na het zien van deze fraaie spinnen direct besloten de vegetatie voor een deel te laten staan en het maaien verder voorlopig uit te stellen. Het is wellicht zelfs beter in komende jaren op een ander tijdstip te maaien, nog later in het jaar wanneer de jonge spinnen de webben hebben verlaten en al laag in de oeervegetatie zitten.

Het gaat op deze nieuwe vindplaats inderdaad om *D. plantarius*. De biotoop is echt geen laagveen. Het Waterloopbos bestaat uit bos met watergangen of kanaaltjes met oeervegetatie en smalle wegen. Het is dus grotendeels bos met geëxponeerde, vegetatierijke oevers. De begeleidende spinnenfauna wijkt enigszins af van die van de oeervegetatie van laagveenplassen: veel *Zora spinimana* (Snd.) (veel meer dan bij laagveenplassen), *Pirata piraticus* (Cl.) en *P. hygrophilus* Th., *Clubiona phragmitis* C.L.K., *Rugathodes instabilis* (Cbr.) (beide ook bij laagveenplassen), opvallend veel juveniele *Ero*'s, en *Agroeca brunnea* (Blw.); de laatste heb ik nooit bij laagveenplassen gevonden.

De dichtstbijzijnde populaties van *D. plantarius* bewonen De Wieden en de Weerribben. Uit het tussenliggende gebied zijn geen gegevens bekend en ik heb het gebied ook nog niet onderzocht. In 2007 wordt in beide gebieden gekeken naar verdere details in de verspreiding. Zelfs bij dit soort grote en opvallende spinnen blijkt er nog een hoop nieuws te ontdekken.

Figuur 1. Geregistreeerde verspreiding van *Dolomedes plantarius* in 2006.

DANK

Ik dank Peter de Boer, Gerard Eggens en Lykele Zwanenburg voor hun hulp en inzet.

LITERATUUR

Roelofs-Ditters, E. 2003. Een nieuwe vindplaats van *Dolomedes plantarius* (Clerck, 1757) in Noord-Brabant (Araneae, Pisauridae). – Nieuwsbrief Spined 18: 18.

Zwanenburg, L. 2006. Bedreigde oeverspin in Waterloopbos gevonden. – Van Nature, Natuurmonumenten, 16 (10): 6.